

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

Ocena knjige

Prof. dr. Radovan Radinović, generalpodpolkovnik v pokoju

Značilnosti vojn pri razbijanju Jugoslavije¹

Uvodne opombe

Nedavno je bila v Beogradu predstavljena omenjena knjiga generala **Radovana Radinovića**, dobrega znanca in tudi mojega mentorja na generalskem izpitu 1989.

Radinović je bil vrhunski vojaški strokovnjak – doktor vojaških ved, tudi magister politične sociologije. V čin generalmajorja je bil povišan leto pred menoj z odmevno teoretično nalogo *Bitka v prostoru*. Zato je bil tudi postavljen za načelnika katedre za strategijo v Šoli ljudske obrambe in načelnika Inštituta za strateške raziskave JLA, da bi

---

¹ General prof. dr. Radovan Radinović, *Karakter ratova za razbijanje Jugoslavije*, Beograd, 2015 (čirilica)

nazadnje pa je opravljal dolžnost načelnika Uprave za strateške študije in obrambno politiko Zveznega ministrstva za obrambo ZR Jugoslavije. Bil je tudi priča generalom JLA na haškem sodišču.

Skratka, bil je avtor vseh strateških načrtov JLA – »jugoslovanski Clauzewitz«.

Bil je tudi korektor vseh knjig, ki so jih »napisali« zadnji trije zvezni sekretarji za obrambo (**Nikola Ljubičić, Branko Mamula in Veljko Kadijević**). Ko je leta 1988 nenadoma umrl moj mentor generalmajor **Miraž Stožinić**, so v GŠ JLA takoj postavili za njegovega naslednika mladega generala Radinovića, ki se je menda edini razumel na mojo inovativno temo ***Spopad nizke intenzivnosti in izgradnja borbene moči JLA***.

V Beogradu je bil za njegovo zadnjo knjigo veliko zanimanje, saj so »republiški« vojaški strokovnjaki, brez potrebnih referenc, zelo različno ocenjevali krvave vojne v svojem okolju, predvsem kot »osvobodilne«, »domovinske«, »pravične«, »obrambne« in podobno.

Avtor je na 394 straneh obravnaval, poleg uvodnega dela (***Vojna in agresija – definiranje in klasifikacije***, 44 strani), **značilnosti oboroženih spopadov v Sloveniji** (18 strani), na **Hrvaškem** (114 strani) in v **Bosni in Hercegovini** (205 strani).

Glavno pozornost je torej namenil Bosni in Hercegovini, predvsem zato, ker je bil na haškem sodišču priča generalom JLA (Mladiću, Krstiću in drugim).

Preskočil bom poglavje o klasifikaciji določenih pojmov o vojni, ker jih je najti v vsaki vojaški enciklopediji, moram pa dodati, da je general Radinović dodal klasifikacijo pojmov o intenzivnosti vojaških spopadov, ki je ni v nobeni vojni enciklopediji Jugoslavije: gre za nove pojme iz sodobne ameriške vojaške doktrine spopada nizke intenzivnosti (moja generalska tema), po kateri sem predlagal uvajanje treh novih pojmov spopadov: visoke (jedrski spopad), srednje (klasične vojne) in nizke intenzivnosti (nevojaški in lokalni spopadi).

Glede državljanskih vojn navaja njihove vrste, in sicer: verske, ideološke, etnične in odcepitvene.

Vsekakor je zanimiva razlaga o t. i. »notranjih spopadih«, ki so se odvijali v Jugoslaviji in zaradi katerih se mednarodna skupnost ni hotela vmešavati, saj niso definirani v mednarodnem (vojaškem) pravu, pa četudi gre za »oboroženi upor«, katerega cilj je:

- nasilni prevzem oblasti;
- izločitev (odcepitev) določenih delov države in vzpostavljanje samostojne države;
- vzpostavljanje državno-politične avtonomije v okvirih določene države in podobno.

Značilnosti oboroženega spopada v Sloveniji

Zanimivo je, da je avtor najmanj prostora (18 strani) namenil oboroženemu spopadu v Sloveniji, za kar je uporabil, poleg svojega vedenja, še dva »domača« vira – admirala **Branka Mamulo** (*Slučaj Jugoslavije*) in generala **Nikola Čubro** (*Vojska i razbijanje Jugoslavije*) ter rusko strokovnjakinjo dr. **Jelena Guskovo**², pa brez slovenskega vojaškega avtorja³, kar priča, da v Beogradu ne berejo (upoštevajo) slovenskih tekstov!

Avtor navaja podrobno (rusko obarvano) kronologijo slovenskih faktorjev za secesijo oz. odcepitev od matične države SFRJ, od slovenskega nacionalnega programa v *Novi reviji* (1988) do umika JLA iz Slovenije (23. 10. 1991).

Zanimivo je tudi, da avtor ne navaja nobene izjave glavnih srbskih politikov: **Slobodana Miloševića**, **Dobrice Čosića** in **Borisava Jovića**.

Nenavadna je navedba izjave **Milana Kučana** (str. 55), da je v Sloveniji junija 1991 šlo za »vojno med dvema narodoma«, tj. med Slovenci in Srbi; navedba je brez vira, osebno pa sem prepričan, da nekaj podobnega Kučan ni izrekel⁴.

Avtor tudi ne navaja, da bi tuji faktor pomagal slovenskim težnjam.

Avtor je v zaključku svoje kratke »empirične« analize navedel naslednje:

- šlo je za »**oboroženi upor**« TO Slovenije proti JLA, ki je bil izpod nivoja in obsega lokalne vojne oz. nizke intenzivnosti;
- to je bil »**notranji oboroženi spopad**«, saj je TO Slovenija napadla del OS SFRJ (JLA), del zveznega MNZ in carine na ozemlju Slovenije;
- šlo je tudi za »**uporniški napad**«, saj Slovenija ni imela pooblastil, da poveljuje delu OS SFRJ – TO Slovenije;
- oboroženi upor je bil izveden s **separatističnim ciljem**, tj. odcepitve Slovenije od Jugoslavije, kar je bil tudi **začetek nasilnega razbijanja** te države. Zato je Slovenija **glavni krivec tega zločina**, čeprav ni bila formalno obtožena.

² Dr. Jelena Guskova, *Istorija jugoslovenske krize*, Beograd, 2003. Menda gre za najkvalitnejšo kronologijo in analizo jugoslovanske krize (1.000 strani). Dr. Guskova je sicer vodja Inštituta za novejšo zgodovino Balkana pri ruski akademiji znanost. Leta 1994 je bila ekspert v štabu ZN v Zagrebu, leta 2003 pa je bila na haškem tribunalu ekspert – priča v obrambi generala Stanislava Galića.

³ Generalmajor Marijan F. Kranjc, *Balkanski vojaški poligon*, Ljubljana, 1998, in generalpolkovnik Konrad Kolšek, *Spomini na začetek oboroženega spopada v Jugoslaviji 1991*, Maribor, 2001.

⁴ **Prof. dr. Božo Repe**, avtor knjige *Milan Kučan, prvi predsednik*, Ljubljana, 2015, mi je 30. 11. 2016 na postavljeno vprašanje sporočil (mail): *Kučan seveda tega nikoli ni rekel. Politični konflikt med Srbi in Slovenci je bil v Jugoslaviji edini, ki ni temeljil na etičnem sovraštvu, čeprav ga je srbska politika netila. Šlo je za dva različna razvojna pogleda na Jugoslavijo (demokratska, konfederativna, odprta za evropske integracije, ali pač centralizirana Srboslavija). V vojaških spopadih v Sloveniji pa je sodelovala še nacionalno mešana JLA, za srbsko jo je Milošević naredil po tem. Kot veste, obstaja tudi ravno nasprotna, še vedno politično aktualna teza, da so se Slovenci in Srbi (Kučan in Milošević) dogovorili za odhod Slovenije iz Jugoslavije, kar pa drži še manj.*

Avtor je Slovenijo, mimo haškega sodišča, enostavno proglasil za glavnega krivca razbijanja Jugoslavije!

Značilnosti oboroženega spopada na Hrvaškem 1991–1995

Avtor je oborožene spopade na Hrvaškem analiziral v treh etapah oz. fazah, ker ni šlo za enovit oboroženi spopad, in sicer:

- spopad Hrvaške in njenih Srbov (prebivalcev);
- spopad Hrvaške in SFRJ (JLA);
- spopad Hrvaške in Republike Srbske krajine (RSK).

Obstrukcija srbskih prebivalcev proti osamosvojitvi Hrvaške se je začela, ko je nastala »ultranacionalistična« stranka HDZ, zatem je hrvaški parlament 22. 12. 1990 odobril novo ustavo, s katero so »odpravili« srbski narod kot enakopraven in konstitutiven narod na Hrvaškem in ga degradirali na narodno manjšino (1/5 prebivalstva)! Sledilo je etnično nasilje⁵, podobno ustaškemu.

Temu procesu je seveda sledil spontan in nato organiziran odpor, najprej politični, zatem pa tudi oboroženi. Avtor navaja, da oboroženega spopada ni bilo mogoče preprečiti niti minimalizirati!

Šlo je tudi za geostrateški in geopolitični problem, konkretno položaj RSK, ki ga Hrvaška ni mogla obvladati.

RSK je računala na podporo mednarodnega faktorja, vendar te ni bilo. Tudi matična država (Srbija) je odrekla podporo, pa je bil zato poraz RSK neizogiben.

Spopad med Hrvaško in njenimi srbskimi državljani je trajal od leta 1990 do sredine 1991, ko je nastopila JLA. Dejansko je šlo za razne oblike **neoboroženega spopada**, deklarativne narave (sprejem raznih resolucij in drugih aktov), medijskega obtoževanja, subverzivne delavnosti in tudi dveh omejenih policijskih spopadov (Plitvice, 31. 3. 1991 in Borovo selo pri Vukovarju – 2. 5. 1991). Zgodila se je tudi »balvanska revolucija«!

Spopad med Hrvaško in JLA se je dejansko začel 25. 6. 1991, ko je Hrvaška blokirala vse vojašnice in objekte JLA, obenem pa napovedala medijski linč in pozvala hrvaške državljane, naj zapustijo JLA. Avtor pravi, da ta datum nekako sovпада z začetkom »policijsko-carinske akcije« (tudi moj izraz v BVP) na mejnih prehodih Slovenije proti Avstriji.

---

⁵ Leta 1991 je bilo na Hrvaškem 581.663 Srbov, leta 2001 pa le 201.631 (Vir. Sime Livada, *Etničko čiščenje – zločin stolec*).

Hrvaška se je načrtno pripravljala na odcepitev od SFRJ, pri čemer je glavno skrb namenila formiranju svoje vojske. Strokovni del naloge so dobili hrvaški kadri iz JLA, na čelu z generalpolkovnikom **Martinom Špegljem**, bivšim poveljnikom 5. armade v Zagrebu. Odločitev je bila sprejeta 20. 4. 1991, ko je bil oblikovan Zbor narodne garde, dokončana pa 22. 9. 1991, ko je hrvaška vojska narasla na 200.000 vojakov, od tega 70.000 v ZNG oz. v specialnih policijskih enotah. Ob koncu leta 1991 je HV imela v svoji sestavi 350 tankov, 400 topov večjega kalibra in tudi nekaj letal MIG-21!

Enote JLA so bile v vojašnicah prepuščene svoji usodi in so se večinoma reševale z vdajo, saj niso imele nobenih ukazov o akcijskem oz. bojnem delovanju.

Nekatere akcije JLA, npr. okrog Vukovarja, so bile povsem nepotrebne, saj se po veljavni doktrin JLA naseljena mesta niso osvajala z neposrednim bojem, temveč so se samo blokiralala ... Medtem pa so hrvaške enote napadle in porušile okrog 200 srbskih vasi okrog Vukovarja!

Spopad med Hrvaško (hrvaško vojsko) in JLA se je končal s porazom JLA!

Ta poraz JLA na Hrvaškem se je zgodil v trenutku, ko je bil predsednik Predsedstva SFRJ **Stipe Mesić**, načelnik štaba Vrhovne komande, armadni general Veljko Kadijević pa ni izdal potrebnih ukazov, da JLA porazi hrvaško vojsko!

Samo tako bi, meni avtor, preprečil državljansko vojno, ki je sledila na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini!

Ko je bila JLA na Hrvaškem poražena (padec Vukovarja), so beograjski voditelji – Slobodan Milošević, Borisav Jović in Branko Kostić dne 26. 11. 1991 zaprosili Varnostni svet OZN, naj pošljejo na Hrvaško mirovne enote zaradi zaščite Srbov. Odgovor je bil pozitiven in dne 8. 1. 1992 je bilo odobreno, da se na Hrvaško pošlje skupina 50 častnikov za zvezo, ki bodo nadzirali prekinitev ognja med JLA in Hrvaško vojsko. Dne 21. 2. 1992 je bila sprejeta resolucija OZN o napotitvi Modrih čelad na Hrvaško – sil UNPROFOR-ja, ki so šteje 8.332 pripadnikov s štabom v Sarajevu, na koncu pa v Zagrebu.

Svoje vloge – čuvaja miru, sile UNPROFOR-ja realno niso mogle odigrati, saj se je medtem HV okrepila in pripravljala na končen obračun z vojsko RSK!

Ko je bil sredi julija 1995 podpisana t. i. »Splitska deklaracija« med Hrvaško in BiH o boju proti »srbskemu sovražniku«, z blagoslovom Nemčije in ZDA, je bila usoda RSK že v naprej odločena⁶.

Avtor navaja, da je bila RSK glede prostora in vremena, kot dveh odločilnih strateških faktorjev, v slabšem položaju. Tudi glede sil je bila v podrejenem položaju, saj je bil odnos 1 : 10! Vojska RSK je bila sicer razporejena v 6 korpusih, ki so branili povsem ločene dele teritorija, pa zato ni bilo nobene možnosti manevra po notranjih smereh.

⁶ Generalmajor Milisav Sekulić, moj prijatelj, je napisal knjigo z naslovom »*Knin je padel v Beogradu* ...«

Čeprav ni dokumentov o izbrani strategije obrambe, avtor analizira dva možna modela, in sicer: strateški sprejem oz. frontalni odpor in strategijo ljudskega odpora oz. delovanja po koncepciji SLO in DZS, pa navaja, da je vojaško vodstvo RSK izbralo začetni model obrambe, ki pa je bil poguben. Kot enega od razlogov za poraz navaja tudi delovanje po partizanskem in četniškem zgledu ...

Sledili sta dve ofenzivni operaciji HV, in sicer »Blisk« (**»Bljesak«**) in »Vihar« (**»Oluja«**), ki sta zapečatila usodo hrvaških Srbov – na pregon in tudi genocid.

Izgube hrvaških Srbov v obeh akcijah po doktrini »Sežgana zemlja« so bile naslednje: 1.192 – 62 % civilistov (starčkov, invalidov), 717 – 37,3 % vojakov, 12 – 0,3 % miličnikov in 250.000 izgnanih!

Zaključek:

- notranji oboroženi spopad (na ozemlju Hrvaške);
- državljanska vojna na nacionalni in verski osnovi (po ustaški formuli: 1/3 pobiti, 1/3 prekrstiti in 1/3 izgnati);
- odcepitvena vojna genocidne narave z množičnim izgonom državljanov srbske nacionalnosti (etnično čiščenje);
- »domovinska vojna« kot lažna parola za Hrvate.

Značilnosti oboroženega spopada v BiH

Kakor sem že omenil, je avtor več kot polovico knjige namenil razpravi o značilnostih oboroženega spopada v BiH, pa pravi, da je to naredil zaradi posebnega položaja Bosne in Hercegovine v jugoslovanski federaciji, pa tudi zaradi različnih političnih in vojaških strategij treh glavnih akterjev, opredeljenih glede na veroizpoved – srbskega (pravoslavna), hrvaškega (katoliška) in muslimanskega (islam) naroda. Glede na tako sestavo, so bila logična tudi zavezništva (Srbija, Hrvaška in Vatikan ter islamske države).

Zgodovinsko gledano se je muslimanski del prebivalcev ločil od Srbov in Hrvatov, zato so si njegovi voditelji izmislili tudi »muslimanski narod« pod imenom »Bošnjaki«, tudi Muslimani. Njihov idejni vodja, **Alija Izetbegović**, je seveda zahteval, da v Bosni in Hercegovini prevlada večinski narod – Bošnjaki, Srbi in Hrvati pa bi bili samo narodni manjšini.

Muslimanski nacionalizem se je razvijal skoraj sočasno z drugimi nacionalizmi v Jugoslaviji, vendar je zaradi svojega ekstremizma pogosto označen tudi kot »muslimanski fundamentalizem«.

Bilo je povsem logično, da je skupno življenje treh etnet v Bosni in Hercegovini ni možno. Razplet dogodkov to potrjuje.

Dne 15. 10. 1991 je bila sprejeta Deklaracija o neodvisnosti BiH.

Srbi so se odločili za referendum, ki je bil izveden 9. 11. 1991 – 92 % Srbov se je odločilo, da ostanejo v Jugoslaviji kot posebna enota, skupščina srbskega naroda pa je 9. 1. 1992 razglasila **Srbsko Republiko BiH** kot federalno enoto Jugoslavije.

Sledil je referendum muslimanske strani, zatem pa se je vmešala EU; tako je bila 18. 3. 1992 izpeljana kantonizacija BiH, zatem pa je bila BiH tudi mednarodno priznana.

Medklic:

- Slovenija se je popolnoma osamosvojila, saj se je iz nje umaknila tudi JLA;
- na Hrvaško so prišle mirovne enote UNPROFOR;
- Makedonija se je odcepila brez oboroženega spopada;
- Srbija in Črna gora sta oblikovali Zvezno republiko Jugoslavijo;
- 19. 5. 1992 se je JLA umaknila iz BiH (konec secesijske vojne med SFRJ in BiH).

Vojne med kantoni so se lahko začele, saj so se vse tri identitete temeljito pripravile. Centralno mesto je seveda zavzel srbsko–muslimanski spopad, ki se je končal s Srebrenico!

Njihove strategije so bile naslednje:

O vlogi in pomenu BiH v strategiji JLA je razprava odveč. Dovolj je, če samo omenim, da je bilo zaradi centralnega položaja v BiH razmeščenih 60 % vseh jugoslovanskih vojaških kapacitet, od industrije, skladišč do zaklonišč⁷.

V državljanski vojni, na verski in etnični osnovi, je bila v ospredju vojna bosanskih Hrvatov in Muslimanov proti bosanskim Srbom. Šlo je za krvavo, genocidno vojno, na podlagi neporavnanih »računov« iz preteklosti! Šlo je za protisrbski pakt, ocenjuje avtor, ki sta ga podpisala Tuđman in Izetbegović pod diktatom ZDA!

Minimalen strateški cilj Hrvaške, s tem pa tudi bosanskih Hrvatov, je bil, da se del BiH – Herceg Bosna osamosvoji ali pa priključi Hrvaški, matični državi. V tem smislu so tudi vojaško sodelovali z bosanskimi Muslimani, saj je v formacijski sestavi 1. korpusa Armade Republike BiH bila tudi brigada »Kralj Tvrdko«, pozneje pa 124. lahka brigada z istim imenom. V BiH so bojno delovale redne enote Hrvaške vojske, seveda poleg Vojske bosanskih Hrvatov in strankarske HOS (hrvaška osvobodilna vojska).

Avtor pravi, da je strategija bosanskih Muslimanov temeljila na očitni prevari o avtohtonosti Muslimanov kot bivših Srbov, ki so v preteklosti prešli v islam. Njihova opcija je bila versko sovraštvo in nadvlada nad Srbi, v čemer so tudi uspeli, saj jim je mednarodna skupnost priznala, da ustanovijo – Armado Republike BiH! Vendar pa ta vojska ni uspela ustvariti strateškega cilja – islamizacije celotne BiH, pa je na koncu

⁷ Marijan F. Kranjc, *Titovi »atomski« bunkerji*, Pro-Andy 2014, Maribor.

zaposila za posredovanje enot UNPROFOR-ja, potem pa se je zgodil še daytonski sporazum.

Bosanski Srbi so imeli podoben strateški pristop kot hrvaški Srbi, torej, enotno Jugoslavijo, v sami BiH pa vse pravice kot enega od treh konstitutivnih narodov. V začetnem obdobju je prav JLA branila pravice bosanskih Srbov v spopadih z muslimansko–hrvaško koalicijo. Po umiku JLA iz BiH je tudi srbska stran pristopila k organizaciji svoje vojske.

Dr. Radovan Karadžić, predsednik Srbske republike BiH, je 12. 5. 1992 opredelil strateške cilje kot odgovor na Deklaracijo o neodvisnosti BiH z dne 15. 10. 1991. Šlo je za dokaj pozno razmejitvev od muslimansko-hrvaške federacije, pa tudi za druge strateške cilje.

Dne 9. 4. 1992 je bila ustanovljena Armada Republike BiH (AR BiH) – poveljnik **Hasan Efendić**, bivši polkovnik JLA, sestavljale pa so jo zlasti enote Patriotske lige, Zelene barete in druge oborožene skupine. Patriotska liga je bila paravojaška organizacija glavne muslimanske stranke – Stranke demokratične akcije, ki jo je vodil **Alija Izetbegović**, ustanovljena marca 1991 v Sarajevu.

AR BiH je imela 7 korpusov. Glavni poveljnik je bil Alija Izetbegović, načelnik štaba pa generala **Sefer Halilović** (bivši major JLA) in general **Rasim Delić** (bivši major JLA).

Pri umiku JLA iz BiH je padlo 500, ranjenih je bilo blizu 2.000 pripadnikov. Bili so primeri grozljivih pobojev (tudi s kladivom in podobno).

Vojska Republike Srbske (VRS) je imela 5 korpusov KoV in Vojno letalstvo in PZO.

VRS je sprejela defenzivno strategijo odločne obrambe v notranjem oboroženem spopadu – državljanski vojni etnične in verske narave. Nasprotni strani (muslimanska in hrvaška) sta opletali z medijskimi konstrukti o agresorju, okupatorju in podobno.

Avtor se je zadržal pri dveh epizodah te nadvse krvave državljanske vojne – obleganju Sarajeva in pokolu v Srebrenici. Razlog je preprost: na haškem sodišču je sodeloval kot izvedenec in priča srbskih generalov, pa je tako zdaj lahko tudi domači javnosti predstavil podrobno izvedensko mnenje, ki pa sodnike v Den Haagu ni prepričalo! Knjiga bi tako lahko nosila tudi naslov: ***Kako sem branil srbske generale v Den Haagu***, saj je tej temi posvetil kar 114 strani svoje knjige (z uvodom pa toliko, kolikor je napisal o vojni v Sloveniji in na Hrvaškem, 18 + 114 strani).

Posebej omenjam samo t. i. operacijo ali akcijo pod šifro »**Krivaja-95**«, pokol v Srebrenici, za katero avtor sicer pravi, da so si srbski vojski nakopali veliko sramoto, vendar vseeno ne pove, kdo je bil dejanski krivec ali pa vsaj idejni oče tega genocidnega dejanja, saj sta bila **Radovan Karadžić** in general **Ratko Mladić** ves čas blizu mesta zločina.

Čeprav se je v javnosti najpogosteje pojavljala številka 8.000 pobitih civilistov v Srebrenici, pa avtor skuša to število zmanjšati na 7.000 ali še manj, pri tem pa dodaja manj znan podatek, da je bila v tej skupini pobitih tudi celotna **28. divizija muslimanske vojske**, skupne sestave 5 brigad, ki so obkoljene odvrgli orožje in se pomešale med civiliste, ki so načrtno zapuščali Srebrenico. Zato avtor navaja tezo, da v Srebrenici dejansko ni šlo samo za pobjo civilistov (moških), temveč tudi vojnih ujetnikov, ki jih je bilo težko razpoznati!

Seveda pa so haški sodniki iskali glavnega nalogodajalca, saj poboja takih razsežnosti ni mogel ukazati kakšen četni poveljnik! Tudi vojne ujetnike je prepovedano ubijati!

Šlo je za Drinski korpus VRS, ki mu je poveljeval general **Milenke Živanović** oz. za cono odgovornosti Bratunsko brigade ... Ker za vojne ujetnike navadno skrbijo organi varnostne službe in vojaške policije, so haški sodniki odgovornost iskali tudi pri polkovniku **Ljubišu Beari**, načelniku varnostne službe GŠ VRS, mojem dobrem znancu iz Splita, pa tudi pri načelniku varnostne službe Drinskega korpusa podpolkovniku **Vujadinu Popoviću** in načelniku varnosti Zvorniške brigade, kapetanu **Dragu Nikoliću**, ki je dobil nalogo, da pripravi nastanitev vojnih ujetnikov.

Avtor navaja glavni dokument o srbskem priznanju: sporazum s haškim tožilcem, ki ga je podpisal **Dragan Obrenović**, v. d. poveljnika Zvorniške brigade, da mu je 13. 7. 1995 ob 20.00 Drago Nikolić, načelnik varnosti brigade povedal, da mu je **Vujadin Popović**, načelnik varnosti Drinskega korpusa povedal, da bo naslednji dan prispela v cono Zvorniške brigade »**velika skupina vojnih ujetnikov iz Srebrenice, ki bodo likvidirani!**«!

Avtor tudi navaja, da se je 13. 5. 1995 v skladišču v Krvavici zgodil prvi pobjo skupine vojnih ujetnikov, ko je eden od muslimanskih ujetnikov napadel in ubil srbskega policista, drugega pa težko ranil, zatem pa so srbski policisti odgovorili z ognjem in nato nadaljevali z likvidacijo posameznikov.

Avtor tudi navaja izjavo bivšega šefa policije v Srebrenici **Hakija Mehlića**, češ da je bil Alija Iztebegović »**pripravljen na pokol do 5.000 prebivalcev, da bi tako izzval vojaško intervencijo iz tujine!**«!

Zato je bil avtorjev zagovorniški napor okrog vzporednih momentov povsem nepotreben!

Avtor je na koncu zaključil naslednje:

- šlo je za notranji oboroženi spopad in državljansko vojno, v kateri so sodelovale tri nacionalne skupine: Muslimani (Bošnjaki), Hrvati in Srbi;
- na muslimanski strani so nekaj časa delovali tudi Muslimani Cazinske krajine, ki so formirali svojo enoto, imenovana Zahodna Bosna (vodja Abdić);
- vsi tri nacionalne skupnosti so oblikovale na svojem ozemlju organe državne oblasti in tudi oborožene sile;

- Hrvaška je občasno sodelovala s svojimi rednimi enotami na ozemlju BiH;
- po umiku JLA iz BiH je bila srbska stran obtožena kot agresor, češ da je JLA Srbom zapustila svoje vojaške resurse;
- proti RS je združeno delovala muslimansko-hrvaška federacija oz. Armada Republike BiH;
- mirovne sile OZN – UNPROFOR niso opravile svoje naloge, saj so v večini primerov sodelovale z muslimansko vojsko;
- oboroženi spopadi v BiH so bili izredno nizke intenzivnosti;
- prevladovali so obrambni spopadi taktične narave;
- nobena stran ni mogla biti agresor brez zunanje pomoči;
- ne gre za nobeno »velikosrbsko agresijo«, saj je v BiH nastala le mala Republika Srbska;
- vsekakor pa je bil oboroženi spopad v BiH v kontekstu razbijanja Jugoslavije, s čimer sta največ izgubila srbska stran in srbski narod, saj sta bila razdeljena na tri ločene dele.

Zaključek (moj)

Avtor pravilno ugotavlja, da je v primeru Slovenije in Hrvaške šlo za odcepitveno, na Hrvaškem in v BiH pa tudi za državljansko vojno z nacionalističnim in verskim obeležjem, v vseh treh primerih pa tudi za t. i. notranjo vojno oz. za notranji oboroženi spopad.

Škoda je, da se je avtor opredelil za povsem nesorazmerno obravnavo vseh treh primerov »razbijanja Jugoslavije«, pri čemer je v glavnem branil tezo, da v nobenem primeru ni šlo za velikosrbske ambicije in načrte.

Na podlagi izmišljene (nedokazane) izjave Kučana, je povsem napačno ocenil, da je v Sloveniji šlo za spopad med Srbi in Slovenci! V tem smislu je tudi zelo dvomljiva njegova izjava, da je Slovenija kriva, za kar sploh ni bila formalno obtožena!

Takih pristranskih izjave si doktor vojaških znanosti ne bi smel privoščiti.

Osebnost sem že davnega leta 1998 analiziral vse »vojne« na Balkanu, pa sem prišel do zaključka, da so jih izvedle nacionalistične-strankarske elite, tudi po dogovoru (Milošević–**Tudman**) in po sugestijah tujih svetovalcev (nemških in ameriških).

Avtor apriorno zavrača krivdo Srbije, pri tem pa pozablja na izjave odgovornih srbskih politikov (Miloševića, Jovića in Čosića), pa tudi na dejstvo, da so na haškem sodišču prevladovali prav srbski obtoženci z Miloševićem vred.

Tudi ne bo držalo, da v JLA nismo imeli načrtov in sil za notranjo vojno oz za t. i. »specialni rat«! Načrti so obstajali na nivoju vojskovališča, pri načelniku varnosti, v katere je imel vpogled samo poveljnik vojskovališča. V inačici samostojnega delovanja (brez

podpore SDV in milice) sem kot načelnik armadnega oddelka 9. armade določal katere politike in strukture bomo izolirali in katere objekte bomo kontrolirali (seveda ni šlo za poimenski seznam, temveč za splošno oznako »člani predsedstva SRS in RIS«, kakor tudi za RTV, Telekom in promet – zračni, pomorski in cestni), o čemer sem javno pisal, vendar avtor tega ni prebral, ker ***Balkanski vojaški poligon*** ni izšel v srbsčini.

O spopadu med Hrvaško in JLA sem leta 1989 zapisal naslednje:

*Zdaj, ko poznamo Miloševićeve politične spletke in igre s Tuđmanom in Američani, je lažje analizirati srbsko-hrvaško notranjo vojno na Hrvaškem. Nedvomno je, da ni šlo samo za spopad srbskega in hrvaškega naroda. Šlo je tudi za zrežirano oziroma dogovorjeno vojno, spopad. Potrebno je samo prebrati Jovičeve **Zadnje dneve SFRJ** ... Hrvaška je dobila t. i. "domovinsko" vojno, rešila pa je tudi osnovno vprašanje: "njihovi" Srbi so skoraj prostovoljno in brez odpora zapuščali svojo hrvaško domovino. To so storili tako, kakor sta pred tem razmišljala Čosić in Tuđman na pogovorih v Švici, namreč da so možna tudi "humana preseljevanja naroda", seveda ob bojnem plesu in vojaški godbi!*

Seveda, da ljudje ne bi slučajno pomislili na prave režiserje teh krvavih in tragičnih dogodkov!

Avtor se sicer sramuje in obsoja pokol vojnih ujetnikov in civilistov v Srebrenici, vendar se je izognil glavnemu vprašanju: kdo je ukazal v dveh dneh postreliti tolikšno množico Bošnjakov oz. Muslimanov? Menda od 2.000 do 7.000?

Toliko jih namreč ni padlo v vseh treh vojnah pri razbijanju Jugoslavije!

Predvsem pa me čudi, da avtor ni prebral knjige Ivana Stambolića⁸, bivšega predsednika Srbije, ki je med drugim zapisal tudi naslednje:

- Srbija je prva legalizirala odcepitev od SFRJ, ko je spremenila zvezno ustavo (ukinila pokrajine);
- uvedla je ekonomsko blokado proti Sloveniji in vpadla v monetarni sistem Jugoslavije;
- dovolila je kazensko ekspedicijo JLA proti Sloveniji, podžgala upor hrvaških Srbov, poskušala razdelila Bosno in Hercegovino, itd.

Velja tudi za generale: Najprej počisti pred svojim pragom!

---

⁸ Ivan Stambolić, *Put u bespuće*, Beograd, 1996.